

ЗАРАСТАЮЦЬ У ЦАРКВУ СЬЦЕЖКІ,—

У варот былнён парос, а папы крычаць як попкі:
У гэты дзень—„ХРЫСТОС ВАСКРОС“

Што рабіць на вялікдзень?

За апошні час антырэлігійная праца ў лонскае значна аслабла. Гэта нельга прызнаць нармальным, бо лічэ значныя ілэсты працоўнай моладзі гораду і вёскі знаходзяцца на мяжы ад веры да безбожства.

Надыходзячы свята вялікдзень павінна быць выкарыстана як для разгортвання антырэлігійнай прапаганды, так і шырокай арганізацыі культурнай працы з мэтай адцягнення моладзі ад выконвання рэлігійных абрадаў, п'янства і г. д.

Траба ў хатах-чыталнях, дзённых кутках у гэтыя дні праводзіць гутаркі па тэме: 1-е мая і вялікдзень, адкуль паходзіць вялікдзень, ці магчыма засаснаць з мёртвых, навука і рэлігія і інш. прыродна-навуковыя тэмы. Варта, напрыклад, наладзіць лекцыю настаўніка ці другога спецыяліста на тэму „цуды бяз цудаў“ (цуды жыві, механікі, медыцыны).

Варта прысвядзіць і выхук спецыяльных нумароў пэрсональных газет. Дні вялікадні павінны быць скарыстаны для разгортвання культурна-навуковай працы: траба наладзіць цікавыя вечары, пусціць у ход кіно-перасоўкі, склікаць курсы гарманіст, балалаечнікаў, добрых стральцоў, конкурсы плісую, масаных гульні і інш.

Калі дзёнамі надвор'е—наладзіць прагуля, экскурсіі ў саўхоз, на культурную гаспадарку, на балетную станцыю.

Для пэрсональных правядзення ўсе

гэтай праны, якойкам неабходна загадаць падлічыць усе свае сілы: гарманіст, запява, арганізатара гульні, плісую, расказчыка, жартуніка, склікаць іх на нараду і пры іх неспадным уздзе правесці сур'ёзную падрыхтоўку, не дапускчы суму ў вялікодніх вечарах.

Праца антырэлігійная траба замацаваць. Для гэтага неабходна дагаварыцца з партыйкамі, палесіні агітанды за ўцягненне моладзі ў агульны таварыства бязбожнікаў, паставіць пытанне аб канкрэтнай працы камсамольцаў у гэтых дзёнах.

Траба канчаткова адмовіцца ад форм змагання з царкоўнай хлуснёй, шляхам націскаў, або загадаў. Таксама нельга сымалізаваць і з тае нязначнае часткі моладзі, якая ходзіць у царкву. Такую моладзь траба ўцягнуць у нашу культурна-навуковую працу, дапамагчы ёй знайсці працу, якая заменіць „царкоўную асаду“.

У гэтыя дні нам траба быць бодзым, як калі падрыхтаванымі, больш як калі прытрымлівацца пагаворкі: сем раз адмер, а раз адрэж.

Аб рэлігіі.

(Лёзунгі і думкі).

„Барацьба супроць рэлігіі ёсць барацьба супроць таго сьвету. Духовным араматам якога ён зьяўляецца“

Яна ёсць опіум народу“.

Н. Маркс.

„Чалавек творыць рэлігію, рэлігія ж творыць чалавека“.

Н. Маркс.

„Карысьць, якую прыносіць чалавецтву рэлігія, падобная на карысьць кастыля, але хто ня мае патрэбы ў кастылі, той лепш ходзіць“.

Дзідро.

„Кожны раз, калі навука робіць крок наперад, бог адступае на крок назад“.

Панэ.

Пад гармонік

Патрусь.

Вось так дзень, пагода хмура,
Пасіведа ўся зямля.
Гад спаткацца з табой, Нюра,
Нюра, красачка мая.

Нюра.

Падайдзі, мой прадатары,
Вачылі ты ў цябе кары.
Вачылі іды кавай
І вачі к пацў мяне.

Патрусь.

Як турнула моцным градам,
Ліст бярозавы ўшаў;
Адмаўляў усе абрады,
Я жадаю без папа.

Нюра.

Што ты! Што ты! Што ты, Пеця!
Дзе пра гэта пісава,
Каб жаўніцы дзёнамі
Без малітвы Ціхана?!

Патрусь.

Зараз нават паказавіні—
Без папа і прычытаўні,
А стары дядоў Лёвон
Сказаў бацю:—Кадзісь вон!

Нюра.

Сказаваў усе абрады,
Жу, а гэта што, нарадэ—
Жыць сьвечкамі люд
На малітвы „Удэрвуд“!.

Патрусь.

Вісялей іграй гармонік,
Бя мілой не пражывеш...
Хопіць Нюра, мая Нюра,
Лішні ераці чаўнеш!

Нюра.

Ну, я згодна без аявону,
Толькі перастаць аяваць.
І к вяселью самоту,
Патрусь, ня траба гнаць.

Абое разам.

Ну і дзень, надвор'е ясна.
У царкву народ ня йдзе,
За ваконцамі пах
Трантар новыя гуды.

Частушкі

Наўжо й обняе поп Астан
Ян накарэцца?
Але хто цпер дурны,
Хто ў царкву папрэцца?

У нас у гэтых гарах
„Працаньку“ палюбую,
І зьбіраюць у адна
Песьню камсамольскую.

А цпер зусім ня тое,
Усе мы зразумелі.
Нават намы старыя
Нішэ запелі.

Вось отары Яхім казаў:
— „Бог тое не памоні,
Будзе габу угнаць,
Будзе расьць зямля“...

Мой гармонік за ўсім сачыць,
Усё ў мех зьбірае,
На ўвесь свет, як прыдзе час
Ён нам засьпявае.

Гарманіст Міхась Варыкоўні.

ЧАМУ ЁН ПЕРАСТАЎ ВЕРЫЦЬ.

(Праўдзівое здарэньне з дзядзькам Фабукам)

— А ськазаў. Ськазаў-бы, ды ськазаў.

Дык і ня дава, што Фабук кожны раз быў паслухач.

І Фабук апавядаў. Апавядаў проста, зразумела, з паважнасьцю. Шмат ён „казак“ ведаў, як казалі старыя. Толькі ў гэтых „казках“ было шмат праўдывага перажытага.

Мчыцца тройна удалая, 3 пад абцасаў пыл курыць.

Аб усім Фабук апавядаў з ахвотай, толькі адно здарэньне з яго жыцця ён апавядаў вельмі радка.

Не хопіў успамінаць таго, што малявала шмат гэмбоніх перажываньняў. Не хопіў думаць, успамінаць аб тым, што ў свой час зрабіла цэлы перапарот у яго жыцці.

І здарэньне было цікавае, бо яно дае дзядзьку Фабук мільёны „Вяселі“.

Закаркоціўся поп Панкрат.
Як з бяды вылезці. Ажно падштурхавецца да яго карчмар, дык кажа:
— Сьлухай, баці, якое наша жыццё! Тыя жыццё—дрэнны, а мае лшчэ горшае. Да цябе мала ў царкву ходзіць, а ў мяне карчмуна пустае! Тра! нам як не будзе хітраваць, каб грошы самі ў кішаню лезлі.

З-за-а!—зацігнуў поп, адцінуўшы думка палымі брудную кроплю, якая вясіла ў яго пад носам:—кожкі на трымі ня пушчайся, але царо, брат, пярэрака ня дурны. Крыж жыццёвым, абраз абнаўлень, нава багавуленская—усё чыста па сьмарту напіла. Пачынаю ў нявер'і упадаць.

Фі-м, які ты дурны,—кажа той,—дай толькі мне абраз сьвятой багаватары дык і табе і мне добра будзе.

Даіцца поп. Нік сьліваць, ня можа

Каго ісцаляюць цуды?

1) Нябачаны волас прасьвятля, прыснабляюныя і прэнепарочныя матары господа нашага Ісуса Хрыста.

2) Цямнота Эгіпэцкая.

3) 25 пудоў цывікоў, імі-ж гасподзь наш Ісус Хрыстос—прыбіт быў да крыжу.

4) Сіе цуда апошняе і для нас, папоў—самое радаснае: як веруючыя нясуць нам, папам, вялікодныя яечкі. Аміны!

навошта яўро пагрэбен вобраз, але даў такі.

А той тым часам прыляпіў да вобраза па кутках сьвечкі, запаліў іх, ды пусьціў па рэчы з прыкалкай!

Папму вобраз, папму, а на ёй сьвечачкі так арка гараць... Бо наўжо было ціха-ціха, нават вербы, якія павісалі гальём над ракой, ні крануцца хаць-бы адным лісткам.

Водаль рыбаці рыбу дзілі.

Як загледзеці на сарадзіне ракі запаленыя сьвечкі—даўно дзіліся.

Бліжэй—бачыць вобраз сьвяты.

Адкуль гэта? Ніякай—чудатворцы Панесці да папа Панкраты.

І з таго часу навоўскае жыццё—разьлюлі маліна! Нават на сьмрах і масьле пачаў коўзацца.

І шыкар ня ў крыўдзе.

Прыдзе піліграм на маленне да „прощы“. Вось і заробак.

Аднаго разу прыехаў хворы на ісцаленне і застанавіўся ў царкве.

За вчэраі і пытаецца гаспадара:

— Ну як, карчмар, скажы, ці папраўляюцца людзі ад гэтай вобразы ці не?

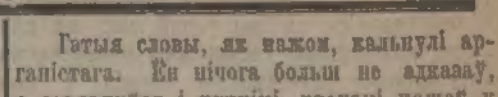
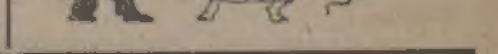
А хто яго ведае—адказвае наўна карчмар—мо' часам хто і папраўляецца. Але мне толькі дасканала вядома, што дзьве асобы, дык дужа папраўліліся...

Рыгор Намыга.

Бурный: — Бачыш, селянін, Хрыстос быў першым соцыялістам, а сам царпей і сам вялей. Наўці называе Хрыста соцыялістам).

„Любіце ворагаў вашых, бла гаслаўляйце тых, хто вас ненавідзіць“.

Гэтыя словы, як важны, калінілі аргументага. Ён нічога больш не адказаў, а заварнуўся і хуткімі крокамі пашоў у касцёл. Праз некалькі хвілін ідзе адтуль з ксяндзом. Зразу цюкнула мне, што тут ні так.

Проста проста ка мне, а твар чырвоны ад злосьці, як крыўна абайты.

Зьняў я шапку і толькі хацеў падлавіць ксяндза ў руку, а ён калі асмаціў мяне, гэтым часам, у шычку. Горача мне зрабілася, зашчыпеў у вушох, у вачох пачыналася іскры пачыналася.

— Хто тебе, галган, давоўіў тутэй каля ставіць? Сьпінуў я зубы, нічога не адказаў, бо нямог—засьпіў сьпінуў горула. Бесёда заварнуўся і пашоў назад. Аргументы адаволены сваёю аднатая ішоў а боку і вешта кісьліва гаварыў.

— Во гэта прымытаўся, патаварыску, ачыньце—рагатаі, стаўшым паліва сьляне, ведаўшы мяне, як шырага прыслужніка ксяндза. Я наўчаў, а думка—гэта адпала аз тваю доўгачасовую шырую службу—так і зьляла ў галаву, не давала супакоу. Гэта дужа больш жалю-біла мяне. Запрог каля і паехаў да хаты, не заходзячы ў касцёл.

Пры гэтых словах Фабук сьніх, усьміхаўся ў думкі і моцна адкапалаўся.

— Што-ж далей было?—Нецярпеліва запыталі дзеці.

— Далей?—Сьмеху, кпінаў шмат прышлось перанесці.

Засьпеліся расказваці аб усім. Праходу ня было. Малыя дзеці ў вочы сьвятлом дзівілі. Насяля таго ксяндза шмат разоў напавяў—схмалнуўся, але дужа, браті! Засьпеліся бязбожыкам прэзвалі. Цяпер гэта нічога, а тады ого, што аначыла гэта слова...

Вураджіку далажылі. Прыжыжыў уга-варца, але рады даць ня мог. Отрашны што ў падарожны бду, „аполітыкантам“ бду, ачыньце ў паліцы—не усё махнуў рукою і пачаў жыць спакойна.

Насяля таго адпала ўсёкае ахвоты верыць у тое, чаго сам ня ведае.

А. Вясновы.

Ці патрэбны хатнія вячорні?

Ажывім і палепшым юнскіцы!
(У парадку абгаварэння. Чкаем водгунаў)

Обухам па хатніх вечарынах.

Гаворачы аб палепшэнні камсамольскага ўдзелу на моладзі праз хатнія вечарыны, а павінен сказаць, што нам ад гэтага трэба выхадзіць адмоўна. У гэтым пытанні і цяпер адносна ў думках тав. Зянон. Які добра падкрэслівае, што павінен камсамольцы, як пайдуць рабіць камсамольскі ўплыў праз хатнія вечарыны на моладзі, дык гэта, гэтым камсамольцы праз нейкі час пачынаюць адрывацца ад камсамола.

Такія факты маюцца ў нас на МБЧ, і камсамольцы, праводзячы камсамольскі ўплыў на моладзі праз хатнія вечарыны, рэдка казі ходзяць па сходах і чытай і запіскай палітшколы.

І думка тав. Рамізева аб узамацаванні вечарыны з прапаровай, каб юнскіцы там павялі сваю працу, **зьяўляецца памылковай**. Тав. Зянон гэта вельмі добра падкрэслівае ў сваім артыкуле. Але маюцца гэта, некаторыя могуць сказаць: «Дык нашо-ж нам патрэбна ствараць юнскіцы пры клубах, лепш гэта юнскіцы там аўсім не ствараць пры клубе, а ствараць пры чытай ЛКСМБ, асобную юнскую камісію, якая і з'яўляецца выхадзіць працу юнскіцы таго

ці іншага клубу. Гэта я чуў ад многіх чытачоў «Чыронай Зямлі». Наагул жучы з хатнімі вечарынамі **трэба павесці рашучую барацьбу**, інакш узмацнення працы юнскіцы.

Цяпер адносна палепшэння, мы ведаем, што няма магчымасці юнскіцы рабіць гэтыя вечары ў клубе, а злучыць тату, што палепшэнне клубу ў суботу і ў нядзелю заняты працаўнёмам клубу, а калі раз у месяц ці ў два ў клубе ёсць магчымасць зрабіць вечар, дык гэтага мала. Вечары павінны рабіцца часцей, хіба адзіны вечар у 2 нядзелі і палепшэнне гэтага можна знайсці ў школах, калі гэта ўжо практыкавалася юнскіцы клубу. З'яўляюцца чыгунак.

Гэта зрабіць трэба неабходна, бо на моладзі мы павінны з'яўляцца адзіную увагу. Моладзь не павінна выходзіць у хуліганскім духе. **Толькі жывымі формамі працы мы палепшым якасць вечароў юнскіцы і прыцягнем моладзь да яе, а хатнім вечарынкам непавінна быць месца**, на якіх расце і развіваецца цемра і хуліганства.

Чыгунакнік з МБЧ.

За камсамольскую, супроць мяшчанскай

За апошні час у нас з'яўляюцца пэўны пад'ём у справе аддзялення культурных апацтваў моладзі і ў справе калектыўнага спалучэння апацтва.

Хатнія вечарыны, якія валадзеваліся раней сярод мяшчанскай моладзі, цяпер пачынаюць адірацца і на месца іх выхадзіць новыя камсамольскія вечарыны.

Ячэйка прыватных металістых наладзіла вечар, на якім адбыўся поспех над ідэалогіяй камсамольцаў. Суд быў добра падрыхтаваны і моладзь ім зацікавілася вельмі адназначна.

Такія вечары прыцягваюць масы моладзі, дзе яна праводзіць выкарыстоўвае свой вольны час.

Адначасова з гэтым мы наладзілі калектыўнае наведванне кіно-тэатру, што стварае таварыскае спалучэнне чытай. Для прыкладу можам паставіць чытай «Хімік», юнскіцы металісты і г. д.

Усё гэта дзе магчымасць аддзяляць моладзь ад тых мяшчанскіх вечарынак, на якіх, багумоўна, былі п'янтэ, бойкі і г. д.

Бравін.

Ад таго, што некаторыя таварышы не аўсім разумеюць значэння культурнага і палітычнага. Ёсць пераглед іх, якія шэдаць нашай працы.

Камсамольцы Амсьціслаўскай арганізацыі валадзевалі хатнія вечарыны, на якіх запрашваюць розную мяшчанскую моладзь.

Былі выпадкі, калі такія вечарыны валадзеваліся як раз у той час, калі працуе палітшкола. Гэтым яны перашкаджаюць добраму наведванню школы і нармальнаму заняткам.

Такія вечарыны напамінаюць нам

нешта старое, гнілае з быту буржуазнай моладзі. Яны перашкаджаюць нашай працы.

На змену гэтым вячоркам павінны з'явіцца ячэйковыя вечары, дзе увесць калектыў камсамольцаў сабрацца для разумнага правядзення вольнага часу, дзе не толькі тавары, але і аўсім газета і спортматэрыялы, і хор, і дыклямацыі.

Камсамольская ячэйкавая вечарынка, вольна правільны метод для карыснага і выкарыстання вольнага часу.

Яна Ветраў.

Яна ўжо не зайздросьціць...

(Бытавы малюнак)

Алеся — камсамолка з 1922 году. На грамадскай працы пачала сабе прэзюльці яшчэ будучы ў дзіцячым доме.

Улетку хадзіла Алеся ў дзяўчатамі часта ў гарадскі сад. Там прыгадалася ёй з ровнімі людзьмі. Асабліва кідаўся ёй у вочы навукаў і наведванне дзяўчаты, якія з расфранчонамі хвацалі прыходзілі ў сад. Запомніла ўсё гэта Алеся. Ёй пачало адвацца, што яна зайздросьціць гэтым дзяўчатам.

Між тым, прабыўшы вызначаны тэрмін у дзіцячым доме, Алеся паступіла ў адну з Менскіх прафэхійных школ.

Ячэйка прафэхійных давала Алеся ровні навукаў, а якія яна скурадзілася.

У апошнія часы яна была абшорысам саброўскіх унесаў. Потым пры перабырках бюро ячэйкі прашла ў сабры бюро, была отаршынен ячэйкі МОНР'у. Паступова Алеся ўсё больш і больш уцягвалася ў камсамольскую працу. Яе тамі можна было аднесці да тых дзяўчат, аб якіх пісаў Бязіменскі: «Вот они, девушки сами таковы! Только с фабрики — а деле гонят».

Ляцелі дні. Алеся часта бывала ў клубе.

Але тым часам яна пасаджвалася ў нейкім дзяўчатамі, не камсамолкамі, падарушы пад іх уплыў.

На кожным кроку пачала адчуваць Алеся розніцу, якая існуе паміж ёй і дзяўчатамі-саброўкамі, якія без усялякай спрыяльнасці пуджвалася, мянялася, угадваючы тое-ж самае зрабіць Алеся. Але Алеся носіць «КМ», яна камсамолка і на таку «справу» не рашалася. Таксама на аячорку, куды яна задытулі, яна сабе адчувае пэўнае ласка. Сумам, маўчыла,

яна аб чымсьці раздумвала. Тут яна сапраўды ўжо пачала зайздросьціць дзяўчатам, якія бесклапотна і весела кружыліся, бегалі... Яна была тут як-бы не ў сваёй талерцы. Не таму, што яна ня была адольна павесіліца. Наадварот, на камсамольскіх вечароў ёй сумавалі прыходзілася. Не... Алеся раздумвала аб другім...

Прышоўшы дамоў, яна аніж не магла заснуць. Тут ёй успаміналася, што яе запарсілі яшчэ на адну вячорку, а заўтра-ж пасаджылі бюро.

Пачала яна раздумваць над тымі абавязкамі, якія накладалі на яе камсамол. Заўтра пасаджылі... А там сгод... Прытым-жа яна старыня ячэйкі МОНР'у, трэба ўжо ўзяцца за працу.

Не... Лепш ня трэба... Я адмоўлюся ад усіх гэтых абавязкаў.

На доўга думаўшы, Алеся напісала заяву ў бюро ячэйкі аб асабаненні яе ад Камсамола. Бюро ячэйкі доўга не разважала і прыняла пад увагу адравадзасць ад камсамола, якая пачала назірацца з боку, Алеся ў апошнія часы, ухваціла выхадзіць яе з шарагу камсамола.

Выхадзіць значэнне таго асяродку, у які пачала цяпер Алеся, ўжо пачынае адчувацца.

Яе месца адначынку — гэта частыя вячоркі, на якіх яна ўжо не бывае сумнай. Не...

Да рэліцы кружыцца яна разам з усімі ў п'яным чадзе... Гуляць ёй ужо нішто не перашкаджае. Яна адвадзена...

Таксама саброўкам сваім яна ўжо не зайздросьціць.

Р. Гольдман.

ВЕДАЙ РОДНЫ КРАЙ!

ДРУКУЕМ МАТАР'ЯЛЫ АБ ГАРАДЗКІХ ЭКСКУРСІЯХ

Што можна бачыць у Менску?

У чарговых нумароў будзе з'мяшчаны працяг гэтых матар'ялаў

У сучасны момант гарадскіх экскурсій, а таксама ў бліжэйшае месца каля Менску з'яўляюцца, багумоўна, самымі даступнымі і самымі пажаданымі.

Толькі трэба адначыць наступнае:

Кожная экскурсія павінна мець вельмі абмеркаваны матэрыял. Кіраўнік экскурсій павінен дасканала ведаць тое прадыраства, якое ён паказвае, і пры гэтым павінен памітаць, з кім адрае экскурсію, каб даваць адпаведныя развіццё аўдыторыі, тлумачэнні.

Удзельніку экскурсій павінна быць ня больш 20-25 чалавек, толькі пры гэтай колькасці яна будзе карысна.

Перад тым, як ісці на экскурсію, патрэбна даць уводнае тлумачэнне.

Самую экскурсію трэба праводзіць не спяшаючыся, лепш паказаць менш, але-ж прапрацаваць глыбей.

Кожная экскурсія, нават і з дарослымі людзьмі, павінна мець працяг на больш як тры гадзіны, бо далей ужо уважліва ня будуць адносіцца — усё будзе зжораны.

Трэба пэўна ўзважваць кожную экскурсію з акалячым жыццём.

Трэба апрацаваць, падагуліць той матэрыял, які адрывае на экскурсію, бяз гэтага час, страчаны на экскурсію, будзе часам страчаным дарма.

Зарэз ім адначым некалькі тэм экскурсію, ама магчыма правесці па гораду Менску і яго бліжэйшым ваколіцам.

На тату жыццё надзецца неопадзейна,

І душу ад цела веюць безнадзейна.

Бярэлі ў ірыі Наміры намалелі,

Не дабро на іх паселі.

Сябрыт жонкай.

А былі яны гусячыня

У процыма вузкіх

Тав заселены насцьмі

Сыноў руонік.

Закончыць экскурсію можна паказаннем валоў гораду, якія знаходзяцца на Савецкай вуліцы. На палюх цяпер змяшчаецца дзяржаўная бібліятэка.

Тэма—гістарычны Менск.

Пачаць трэба экскурсію ў Дзяржаўным Музеі, дзе трэба з'яўляць увагу на малюнак плошчы Старога Менску.

Далей трэба прысці на плошчу Воі і тут канчаткова наведваць карціны плошчы і на ёй ратушы.

З тае прычыны, што плошча Воі калісьці была «Високім Рынкам», трэба закрываць пытанне аб акалячым становішчы гораду—Стары Рынак, Новы Рынак, Кіраўны, Нова Рынак, Мясны Рынак, сучаснасць (рынак, зарок, вярна прыватнага гандляра, кооператыву).

Там-жа на плошчы трэба разглядаць Катэдральны каталіцкі касцёл. З'яўляюць увагу трэба на стыль пабудовы. Стыль яго беларускі—Барокко. Адчынены ён у 1710 годзе. Да касцёла з правага боку прылягае вількі будынак. Пяпер у ім змяшчаецца ВСНГ. У гэтым будынку калісьці змяшчалася сярэдняе калегія і сярэдні кляштар.

У 1750 годзе сінатомі збудавана гарадская вежа, якая прылягае да гэтага будынку (гарадскі гадзіннік).

Далей зрабіць пераход да залуку Музыканскага, дзе змяшчаецца дом, у якім калісьці адбываліся пасаджыны камсамола. Мясонская лёжа насіла праву «Паўночнага факелу». Будынак быў пабудаваны крыжападобна, але пры будоўлі, з'яўляючы апацтвам уласнікам з аднаго боку, аўсім змяшчалі першапачатковую архітэктурную гэтага будынку.

Месца для будоўлі гэтага будынку абаврана надзвычайна ўдла: будынак стаіць на высокай, крутой гары. Мясонская лёжа была зчынена ў 1822 годзе.

Другім-жа старадаўнім будынкам мож на лічыць будынак у дварэ Мясніцкай вуліцы дом № 9. Ніз гэтага будынку каменны, верх драўляны. У гэтым будынку некалі быў гарадскі суд.

Трацім домам, які трэба адначыць—будзе дом, які стаіць на дварэ Цэнтральнага дому асветы на Комуністычнай вуліцы. Дом гэты драўляны, у шырыню ён мае два ярусы, а ў даўжыню пяць.

Трэба з'яўляць увагу на таўшчыню сцен, на вокны і іх разраз (старая архітэктурна). У гэтым доме ў часы паўночнага вайны ў 1706 годзе быў цар Пётр. Гэты будынак належаў калісьці жашталіну гораду Менску—Яну Сапееву. Сьцягам гэтага будынку бачым яшчэ аднаго дзеда старых часоў—Мазу.

А. А. Сяцелурмынскі

Беларускі дзяржаўны музей (Агульны выгляд)

Тэма—стары Менск*

Агульны агляд гораду і азнамленне экскурсантаў з гісторыяй Менску.

Паказаць плян сучаснага Менску і на ім дасканальна азначыць старую частку гораду—Замкавую гару і тую вуліцу, якія ў даўняшні час ішлі каля замку, ці яшчэ ў самы замак. Асобна трэба адначыць такія вуліцы: Замкавую, Падзамкавую, Завальную, Юр'ева-Завальную, тую вуліцу, якія самі сьведчаць аб старажытнасці пабудовы гораду. Трэба таксама паказаць Замкавую гару, з якой адчыняцца надзвычайна добры краўвід прыроднага ўзмацнення гораду.

Тут-жа мы набачым даўня рэчку, якія амываюць Замкавую гару—Свіслач і Пялігу, а далей, за ракою Пялігай мы набачым тав месца, куды калісьці зваліся Пятніцкім канцом гораду, а за гэтым месцам плянулася балота.

На Замкавай гары не засталася і слядоў ні ад замку, ні ад тых ўзмацненняў, якія абкружалі яго.

Па тых вестках, якія засталіся ад старых гісторыкаў, нам трэба нааказваць карціну пабудовы самага замку з яго валамі, ўзмацненнямі, канавамі і г. д.

Пісьмовы Гвагнін кажа аб тым, што тут быў адзін драўляны замак, а **Балінскі** сьведчыць у сваім творы (т. 3) аб тым, што тут было два замкі: верхні і ніжні. Верхні пабудаваны ў 1249 годзе, а ніжні пазней.

Абодва яны былі драўляныя, абкружаны былі валамі і парканам і алучаны паміж сабой ўнутранымі хадамі.

Верхні замак староў ў 1778 годзе і больш ужо не адбудоваўся. Замак меў свой урадны двор, карыстаўся мытам.

У старых граматах і актах таёсама ўпамінаецца аб замку. (Сабранне дрэвніх грамот і актоў Мінскай губерні, выданне 1848 года).

Далей трэба заставіцца на фасадзе і наагул на пабудове Кацярыненскай царквы, як тыповай пабудовы беларускага стылю. Пры гэтым вельмі цікава разглядаць з экскурсантамі невялікую з ловага боку ад уваходу надзвычайна шліту якойсьці мяшчанкі Ярошкай. Гэтая шліта адносіцца да 1635 году.

Пры азнамленні экскурсантаў з гэтай пайтою, трэба адначыць прычыталі стыхі, а таксама правапіс старога пісьма.

Далей адзначаем Намігу.

Маленькая прытока Свіслачы—Наміга ўбудзіла каля свайго імя адзікія толькі і спрэчкі. Адны кажуць, што на гэтай магчыма азікай рацэ і адбывалася

* Першыя гістарычныя весткі аб Менску, як аб горадзе Полацкага княства, адносяцца да пачатку 11-га стагоддзя.

Этнографічны аддзел Музею.

